

Катерина Вячеславівна КОРЕНЕВА
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті автором проаналізовано досвід нормативного та організаційного забезпечення запобігання та протидії корупції в органах прокуратури Польської, Чеської та Французької республік. Висвітлено зміст основних антикорупційних обмежень, що застосовуються до працівників прокуратури в процесі їх професійної діяльності. Особливу увагу приділено правому статусу викривачів корупції, як основних суб'єктів запобігання протиправним діянням в сфері функціонування органів державної влади. Досліджено повноваження спеціальних органів Польщі, Франції та Чехії, які відповідають за реалізацію та впровадження державної антикорупційної політики, в т.ч. в правоохоронній сфері. Визначені шляхи імплементації дослідженого зарубіжного досвіду в діяльність органів прокуратури України.

Ключові слова: *корупція, запобігання корупції, зарубіжний досвід, правоохоронні органи, прокуратура, викривач, конфлікт інтересів, антикорупційна програма*

Постановка проблеми. Питання удосконалення державної політики в сфері запобігання та протидії корупції є вкрай актуальними враховуючи європейські та євроатлантичні прагнення України.

Антикорупційна програма на 2023-2025 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 основною її метою визначає «... досягнення значного прогресу в запобіганні та протидії корупції, забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності всіх державних органів та органів місцевого самоврядування, а

також належного процесу післявоєнного відновлення України»¹. Серед іншого цей документ відмічає, що однією із існуючих проблем в сфері протидії корупції є недосконалість внутрішніх управлінських процесів в органах прокуратури, прогалини в сфері притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності, необхідність покращення комплексної системи оцінки діяльності прокурорів.

У згадуваному аспекті слід також відмітити положення Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, затвердженого Указом Президента України від 11.05.2023 № 273/2023, який передбачає, серед іншого, «...удосконалення механізмів внутрішнього контролю та запобігання корупції, застосування єдиних критеріїв і стандартів доброчесності для перевірки співробітників усіх органів правопорядку та прокуратури, а також їхнього постійного моніторингу; впровадження єдиних етичних принципів для співробітників прокуратури»².

Таким чином можна зробити висновок, що питання запобігання та протидії корупції в органах прокуратури визначено, як пріоритетний напрям реформування національної системи органів правопорядку, який потребує відповідного наукового опрацювання. Поряд із вищевикладеним слід відмітити, що дослідження особливостей здійснення та реалізації антикорупційної політики в органах прокуратури неможливі без аналізу та узагальнення передового зарубіжного досвіду, який доцільно не тільки вивчати, але й впроваджувати його найбільш перспективні заходи в національну практику.

Науковий аналіз публікаційної активності за напрямом визначеного предмету дослідження дозволяє зробити висновки, що основні наукові доробки тут присвячені питанням адміністративно-правового статусу органів прокуратури, в т.ч. як суб'єкта запобігання та протидії корупції. Відповідний підхід зустрічається в роботах Д. О. Іщука, І. О. Клочка, А. В. Лапкіна, А. С. Шапошника³, а також зарубіжному досвіду загальної організації діяльності органів прокуратури, який висвітлений в працях С. В. Банаха, Р. Мазурика, О. О. Таможні, Т. В. Шлапко⁴.

¹ Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#n32> (дата звернення: 01.11.2024).

² Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки : Указ Президента України від 11.05.2023 р. № 273/2023. URL: https://ips.ligazakon.net/document/U273_23?an=1 (дата звернення: 01.11.2024).

³ Клочко І. О. Органи прокуратури України в системі суб'єктів протидії корупції: адміністративно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Сумський державний університет. Суми, 2018. 227 с.; Ішук Д. О. Особливості адміністративно-правового статусу Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 2 (31). С. 88–91. DOI: [https://doi.org/10.32837/ruyv.v0i2\(31\).572](https://doi.org/10.32837/ruyv.v0i2(31).572); Діяльність прокуратури у сфері запобігання корупції : навч.-метод. посіб. / Уклад. А. В. Лапкін. К. О. Розсоха. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 47 с.; Шапошник А. С. Адміністративно-правові засади діяльності прокурора в Україні : дис. ... д-ра філософії : 081, 2023. Суми. 279 с.

⁴ Банах С. В. Міжнародний досвід організації прокуратури. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «ПРАВО»*. 2020. Випуск 29. С. 276–280. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2020-29-37>; Мазурик Р. Зарубіжний досвід адміністративно-

Отже з урахуванням вищевикладеного вважаємо, що обрана тема визначається відповідною актуальністю та здатна вирішити завдання щодо визначення напрямів імплементації найкращого зарубіжного досвіду запобігання та протидії корупції в органах прокуратури зарубіжних країн в діяльність органів та підрозділів прокуратури України.

Метою цієї статті є вивчення та узагальнення нормативно-правових та організаційних аспектів запобігання та протидії корупції в органах прокуратури окремих Європейських країн. Для досягнення відповідної мети слід вирішити наступні завдання: дослідити нормативно-правові основи запобігання корупційним правопорушенням в органах прокуратури; визначити основні практичні заходи, що спрямовані на запобігання конфлікту інтересів; вимагання неправомірної вигоди та ін., дослідити повноваження державних органів спеціально уповноважених на реалізацію антикорупційної політики та протидію корупції, а також запропонувати напрями реалізації найкращих практик в діяльність органів прокуратури України.

Виклад основного матеріалу. Вважаємо, що спочатку потрібно розпочати із дослідження досвіду найближчих сусідів нашої країни – Польщі та Чехії, оскільки їх правова система та організація системи правоохоронних органів подібні до української.

Відповідно до статті 103 Закону Республіки Польща «Про прокуратуру» від 28.01.2016 на працівників прокуратури накладаються наступні обмеження антикорупційного характеру:

– прокурор не може здійснювати іншу діяльність, окрім педагогічної, науково-педагогічної або наукової, яка в сумарному обсязі не перевищує повної тривалості робочого часу працівників, зайнятих на цих посадах, і якщо така зайнятість не перешкоджає виконанню обов'язків прокурора;

– прокурору забороняється займатися будь-якою іншою оплачуваною діяльністю, яка б заважала виконанню ним прокурорських обов'язків, могла б підірвати довіру до його неупередженості або дискредитувати імідж прокуратури.

– прокурор не може бути: 1) членом правління, наглядової ради або ревізійної комісії господарського товариства; 2) членом правління фонду, що здійснює підприємницьку діяльність; 3) власником більш ніж 10% акцій або частками, що становлять більше 10% статутного капіталу господарського товариства.

правового забезпечення організації та діяльності регіональної прокуратури. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020 № 4 (32). Vol. 2. С. 75–81. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.2.15>; Таможня О. О. Зарубіжний досвід щодо адміністративно-юрисдикційних проваджень прокуратури. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Т. 2. Вип. 4 (29). С. 186–189. DOI: [https://doi.org/10.32837/руув.v2i4\(29\).461](https://doi.org/10.32837/руув.v2i4(29).461); Шлапко Т. В., Шапошник А. С. Зарубіжний досвід організаційно-правових засад функціонування прокуратури в іноземних країнах. *Академічні візії*. 2023. Вип. 16. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10078036>. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/691/623> (дата звернення: 01.11.2024).

– прокурор не може провадити господарську діяльність самостійно або спільно з іншими особами, а також керувати нею або бути представником чи довіреною особою при здійсненні такої діяльності¹.

Після призначення на посаду або під час виконання посадових обов'язків прокурор зобов'язаний подати вищестоящому керівнику письмове повідомлення про: 1) членство в будь-якому об'єднанні із зазначенням назви та місцезнаходження об'єднання, виконуваних функцій та строку членства; 2) повноваження, які він виконує в органі (установі), що не провадить підприємницьку діяльність; 3) членство в політичних партіях до призначення на посаду прокурора².

Аналогічно до чинного законодавства України прокурори Польської Республіки зобов'язані подавати декларацію про майновий стан, яка повинна містити, зокрема, інформацію про: 1) наявні грошові кошти, нерухомість та право власності на неї; 2) рухоме майно, вартість одиниці якого перевищує 10 000 злотих; 3) акції, що належать суб'єктам господарювання; 4) корпоративні права; 5) дохід, що підлягає оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб, отриманий протягом року, що передує даті подання декларації, якщо його загальна вартість перевищує 10 000 злотих, та його джерела, за винятком доходу, отриманого у зв'язку з перебуванням на посаді прокурора; 6) дебіторська заборгованість і грошові зобов'язання, що перевищують 10 000 злотих.

У 2017 році в Польщі були затверджені принципи професійної етики прокурорів, що також встановлюють відповідні антикорупційні обмеження для особового складу прокуратури:

1. Прокурори зобов'язані припинити виконання своїх службових обов'язків в ситуації конфлікту інтересів. Конфлікт інтересів має місце, коли прокурор має приватний інтерес, який може вплинути на неупереджене та об'єктивне виконання ним своїх обов'язків.

2. Прокурор зобов'язаний уникати поведінки та ситуацій, які можуть підірвати довіру до нього чи його неупередженості та професійної доброчесності.

3. Прокурор повинен уникати особистих контактів та економічних відносин з фізичними або юридичними особами, які можуть призвести до конфлікту інтересів і таким чином негативно вплинути на неупередженість прокурора та підірвати довіру до органів прокуратури.

4. Прокурор не може входити до організації, діяльність якої заборонена законом, а також у будь-якій формі підтримувати таку організацію. Під час участі у мирних зібраннях та інших формах публічної діяльності прокурор не має права демонстративно виявляти свої політичні погляди.

5. Прокурор зобов'язаний демонструвати надійність у своїх

¹ Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze. URL: <https://t.ly/Sk9QG> (дата звернення: 04.11.2024).

² Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze. URL: <https://t.ly/Sk9QG> (дата звернення: 04.11.2024).

фінансових справах і проявляти особливу ретельність при виконанні фінансових зобов'язань, у тому числі тих, що впливають податкових правовідносин. Прокурор не може надавати правову допомогу, за винятком допомоги близьким родичам, якщо це передбачено законом¹.

Головним державним органом Республіки Польща, що відповідає за запобігання та протидію корупції є Центральне антикорупційне бюро. У 2024 році в рамках виконання антикорупційної стратегії Уряду Сеймом Польщі був ухвалений Закон від 14.06.2024 «Про захист викривачів».

Підсумовуючи можна зазначити, що система запобігання та протидії корупції в органах прокуратури Польщі подібна до України. Це проявляється в подібному нормативно-правовому забезпеченні, наявності окремого закону «Про захист викривачів», створенням в Польщі управлінь (відділів) внутрішньої безпеки, що здійснюють заходи із запобігання та протидії корупції в системі прокуратури. В Україні подібні функції також виконують підрозділи внутрішньої безпеки Генеральної інспекції прокуратури. Наприклад вони наділені повноваженнями щодо перевірки доброчесності прокурорів, здійснюють заходи щодо виявлення корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень, інших порушень вимог Закону України «Про запобігання корупції» в діяльності працівників прокуратури².

В той же час основними завданням, які мають бути виконані в рамках підтримання високого рівня доброчесності прокурорів Польщі вважається унормування рівня заробітної плати, впровадження більш прозорих механізмів просування по службі, підвищення Ролі Національної Ради прокурорів в частині протидії протиправним діям серед персоналу, перегляд змісту національного законодавства з питань діяльності прокуратури Польщі, цифровізацію адміністративних процесів, що позитивно вплине на об'єктивність її діяльності в цілому.

Згідно із Законом Чеської Республіки від 29.11.1993 «Про прокуратуру» під час виконання своїх обов'язків та у своєму особистому житті прокурор зобов'язаний утримуватися від усього, що могло б викликати обґрунтовані сумніви в його доброчесності та вплинути на імідж прокуратури, як державного органу.

Прокурор зокрема:

- під час виконання своїх обов'язків повинен уникати впливу політичних партій, громадської думки чи ЗМІ;
- повинен виконувати свої функції неупереджено, уникати дискримінаційних вчинків за будь-якими ознаками, утримуватися від прояву особистих симпатій, прихильності чи негативного ставлення до осіб, з якими він/вона взаємодіє під час виконання своїх повноважень;

¹ Uchwała Krajowej rady prokuratorów przy prokuratorze generalnym z dnia 12 grudnia 2017 r. w sprawie Zbioru zasad etyki zawodowej prokuratorów. URL: <https://t.ly/30YnP> (дата звернення: 04.11.2024).

² Про затвердження Порядку проведення таємної перевірки доброчесності прокурорів : наказ Генерального прокурора від 29.12.2022 р. № 293. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0293905-22#Text> (дата звернення: 04.11.2024).

– не повинен допускати зловживання посадою прокурора з метою реалізації приватних інтересів;

– зобов'язаний відповідально ставитися до управління власним майном і ввіреним йому майном, брати на себе лише такі зобов'язання, виконання яких не шкодить належному виконанню функції прокурора, а також здійснювати свої фінансові справи таким чином, щоб вони не могли бути використані для неправомірного впливу на його особу у зв'язку з виконанням функції прокурора¹.

Так само як і в Республіці Польща в Чехії ухвалено профільні закони «Про запобігання конфлікту інтересів» та «Про викривачів». Закон «Про запобігання конфлікту інтересів» регулює зобов'язання державних службовців (до яких відносяться й працівники прокуратури) виконувати свої обов'язки уникаючи конфлікту між їхніми особистими інтересами та інтересами держави.

Працівник прокуратури зобов'язаний утримуватися від будь-яких дій, в яких його особисті інтереси можуть вплинути на виконання ним своїх функцій. Зокрема йому забороняється: 1) займатися підприємницькою діяльністю; 2) бути керівником, членом органу управління чи контролю юридичної особи, яка здійснює підприємницьку діяльність; 3) перебувати в трудових або подібних відносинах поза службою в органах прокуратури.

В той же час працівникам прокуратури дозволяється займатися науково-педагогічною, науковою, мистецькою та іншою творчою діяльністю.

Під час проходження служби працівники прокуратури мають подавати до контролюючих органів інформацію про приватні інтереси, про здійснення іншої діяльності про грошові активи та інші фінансові зобов'язання².

Міністерство юстиції Чехії є офіційним тримачем та адміністратором реєстру декларацій про доходи та повідомлень про приватні інтереси. Декларації державних службовців із числа суддів, прокурорів, співробітників поліції Чеської Республіки та членів Генеральної інспекції сил безпеки не є відкритими та не можуть бути переглянутими у загальному доступі.

Закон Чехії «Про викривачів» своїми нормами встановлює процедуру подання та оцінки повідомлення про можливі корупційні правопорушення, умови надання захисту особі, яка зробила таке повідомлення тощо. Повідомлення викривача має містити інформацію про можливу протиправну дію, яка має ознаки кримінального правопорушення, в т.ч. корупційного; має ознаки правопорушення, за яке законом передбачено розмір штрафу щонайменше 100 000 чеських крон; порушує вимоги національного законодавства у сфері фінансових послуг; містить ознаки

¹ Zákon č. 283/1993 Sb. Zákon o státním zastupitelství. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-283#cast8> (дата звернення: 04.11.2024).

² Zákon č. 159/2006 Sb. Zákon o střetu zájmů. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-159> (дата звернення: 04.11.2024).

легалізації доходів, одержаних внаслідок злочинної діяльності та фінансування тероризму.

Законом також передбачається створення внутрішніх каналів прийняття повідомлень від викривачів, порядок оцінки таких повідомлень та реагування на них¹.

В частині здійснення державного контролю у сфері запобігання та протидії корупції необхідно відмітити діяльність Управління по боротьбі з корупцією, яке входить до структури Департаменту конфлікту інтересів та протидії корупції Департаменту координації розвитку законодавства та запобігання корупції Міністерства юстиції Чехії.

Основним напрямком Управління по боротьбі з корупцією є координація діяльності державних органів Чехії щодо боротьби з корупцією. Із цією метою Управління: готує пропозиції щодо впровадження заходів, що ведуть до зменшення корупційних ризиків у діяльності публічної адміністрації та підвищення прозорості її діяльності; забезпечує діяльність Урядової ради з питань координації боротьби з корупцією та її робочих комісій; забезпечує діяльність Міжвідомчої координаційної групи з питань боротьби з корупцією; забезпечує виконання державних зобов'язань за ратифікованими міжнародними конвенціями у сфері протидії корупції; приймає письмові або телефонні повідомлення про факти вчинення корупційних діянь, оцінює їх зміст та у взаємодії з іншими державними органами забезпечує їх можливу реалізацію; здійснює інформаційну та освітню діяльність у сфері запобігання корупції².

Предметна та галузева спрямованість діяльності прокуратури Чехії також схожа із національною практикою, а також аналізованою вище діяльністю прокуратури Польщі. По-перше, в прокуратурі для її співробітників введені антикорупційні обмеження, запроваджено систему захисту викривачів, ухвалено закон «Про запобігання конфлікту інтересів», реалізовано діяльність із подання декларацій про фінансовий стан та доходи. В той же час, оскільки прокуратура входить до структури Міністерства юстиції, то внутрішній контроль за реалізацією антикорупційної політики здійснює окреме Департамент конфлікту інтересів та протидії корупції цього міністерства.

Наступним розглянемо досвід Французької республіки, як унітарної країни із особливою структурою державного управління та організації діяльності правоохоронних органів.

Правовий статус прокуратури Франції визначений ордонансом № 58-1270 від 22.12.195, який схвалює органічний закон про статус судової влади, оскільки прокуратура цієї країни відноситься саме до цієї гілки влади та перебуває в оперативному підпорядкуванні Міністерства юстиції. У своїй діяльності прокурори мають уникати конфлікту інтересів або вжити заходів

¹ Zákon č. 171/2023 Sb. Zákon o ochraně oznamovatelů. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-171> (дата звернення: 05.11.2024).

² Oddělení boje proti korupci. URL: <https://msp.gov.cz/web/msp/oddeleni-boje-proti-korupci> (дата звернення: 05.11.2024).

щодо його припинення. Протягом двох місяців після початку виконання своїх обов'язків прокурори повинні подати вищому за посадою керівнику вичерпну та точну інформацію про свої приватні інтереси.

Орган, до якого було подано декларацію, може запросити висновок комітету з етики щодо змісту декларації, якщо є сумніви щодо можливої ситуації конфлікту інтересів.

В декларації інтересів вказується наступна інформація: 1) оплачувана діяльність на дату призначення; 2) оплачувана діяльність протягом п'яти років, що передують даті призначення; 3) консультаційна діяльність на дату призначення та протягом п'яти років, що передують даті призначення; 4) зайняття керівних посад в державному чи приватному органі або компанії; 5) прямі фінансові інтереси в капіталі комерційної компанії на дату призначення; 6) оплачувана діяльність на дату призначення чоловіка (жінки) партнера або співмешканця.

Виконання функцій прокурора несумісне з виконанням будь-яких інших державних функцій та будь-якої іншої професійної чи оплачуваної діяльності. Прокурори можуть без попереднього дозволу займатися науковою, літературною чи художньою діяльністю¹.

Крім того відповідно до закону від 11.10.2013 р. «Щодо прозорості суспільного життя» та «Про вищу Раду юстиції» від 05.02.1994 р. прокурори також подають декларацію про фінансовий стан, що охоплює наступні розділи: збудовані та незбудовані будівлі, цінні папери, страхування життя, поточні або депозитні банківські рахунки, банківські книжки та інші ощадні продукти, рухоме майно, вартість якого перевищує суму, встановлену законодавством, наземні моторні транспортні засоби, човни та літаки, комерційну нерухомість, орендні виплати, інше рухоме та нерухоме майно, рахунки за кордоном, пасивний дохід.

Будь-яка суттєва зміна фінансового стану прокурора вимагає подання нової декларації протягом двох місяців з дня такої зміни².

Основним державним органом Франції на який покладено завдання із запобігання та протидії корупції є Агентство з боротьби з корупцією (AFA). Цей орган є незалежною установою, відповідальною за реалізацію державної політики Франції щодо запобігання та виявлення корупції, торгівлі впливом, розкрадання, незаконного отримання переваг та пільг, неправомірного використання державних коштів та «фаворитизму».

Агентство також координує діяльність громадськості у боротьбі з корупцією, консультує та контролює державні та приватні установи, які зобов'язані дотримуватися антикорупційних вимог.

Основні завдання AFA:

¹ Ordonnance № 58-1270 du 22 décembre 1958 portant loi organique relative au statut de la magistrature. URL: <https://jpeg.ly/-U23Z> (дата звернення: 05.11.2024).

² Loi organique № 94-100 du 5 février 1994 sur le Conseil supérieur de la magistrature. URL: <https://jpeg.ly/gwTiB> (дата звернення 06.11.2024).

- здійснення консультативної та моніторингової діяльності у сфері запобігання корупції, надання допомоги зацікавленим установам, які стикаються з корупційними діями, у їх запобіганні та виявленні,
- участь в координації державних органів у сфері боротьби з корупцією (зокрема, підготовка національного плану боротьби з корупцією - PNPLC);
- проведення освітньої та інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо запобігання корупції та виявлення порушень доброчесності¹.

Необхідно додати, що у Франції був створений Вищий державний орган з питань доброчесності (HATVP), який є незалежною установою та відповідає за отримання, моніторинг (разом із податковою адміністрацією) та публікацію декларацій про стан фінансовий стан та декларацій про інтереси певних державних службовців, в т.ч працівників прокуратури. Він також може консультувати зацікавлених суб'єктів з питань етики державної служби та конфлікту інтересів видавати рекомендації на прохання Прем'єр - міністра Франції або за власною ініціативою².

У Французькій республіці відповідно до Закону від 09.12.2016 № 2016-1691 «Щодо прозорості, боротьби з корупцією та модернізації економічного життя» та Декрету від 03.10.2022 № 2022-1284 «Про порядок збору та обробки повідомлень викривачів» також діє інститут викривачів корупції.

Викривач – це фізична особа, яка повідомляє або розкриває, без прямої грошової компенсації інформацію, що стосується злочину, правопорушення, загрози чи шкоди загальним національним інтересам, порушення або спроби приховати порушення міжнародного зобов'язання, яке ратифіковано Французькою Республікою.

Особу, яка подала звернення, повідомляють письмово про його отримання протягом семи робочих днів з моменту, якщо тільки вона не відмовився від цього або уповноважений орган має обґрунтовані підстави вважати, що підтвердження отримання звіту поставить під загрозу конфіденційність особи. У випадку звернення зовнішніми каналами державний орган перевіряє, чи підпадає інформація під його юрисдикцію. В іншому випадку якщо виявиться, що повідомлення не входить до його компетенції повідомлення негайно пересилається його такого суб'єкта із дотриманням режиму цілісності і конфіденційності інформації. З метою виконання умов декрету будь-який державний орган публікує на своєму веб-сайті в окремому, легко ідентифікованому та доступному розділі інформацію про: внутрішні канали отримання інформації, умови та механізми захисту викривачів, поштові, електронні та телефонні контактні дані, що дозволяють надсилати повідомлення, порядок збору та обробки

¹ L'Agence française anticorruption. URL: <https://www.agence-francaise-anticorruption.gouv.fr/fr> (дата звернення: 06.11.2024)

² LOI № 2013-907 du 11 octobre 2013 relative à la transparence de la vie publique. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGISCTA000028057473> (дата звернення: 06.11.2024); La Haute Autorité pour la transparence de la vie publique (HATVP) est une autorité administrative indépendante (AAI). URL: <https://www.hatvp.fr/la-haute-autorite/linstitution/independance> (дата звернення: 06.11.2024)

звернень про вчинення корупційних дій¹.

Отже правовий статус прокуратури Франції обумовлений особливістю структури її правоохоронної системи та системи судової влади. Відмінною ознакою запобігання та протидії корупції є наявність двох незалежних органів, що відповідають за реалізацію антикорупційної політики: AFA – за здійснення моніторингової та консультативної роботи, а NATVP – за моніторинг декларацій та консультування з питань службової етики.

Висновки. Дослідження зарубіжного досвіду запобігання та протидії корупції в органах прокуратури Польської, Чеської та Французької республік дозволяє говорити про те, що в основному система організаційного та нормативного забезпечення цієї діяльності є подібною до української.

Звісно, що правовий статус прокуратури, яка належить до судової гілки влади у Франції та до системи Міністерства юстиції в Польщі та Чехії обумовлює наявність особливостей реалізації антикорупційного механізму, але в цілому їх також можна подібними: ухвалено інституційні закони про правовий статус прокуратури, прийняті нормативні акти в частині роботи із викривачами корупції та запобігання конфлікту інтересів, розроблені кодекси професійної етики, створені спеціальні державні антикорупційні органи.

Разом із вищевикладеним вважаємо, що викладена у публікації інформація дозволяє окреслити деякі напрями реалізації зарубіжного досвіду в діяльність національної системи прокуратури:

- доцільним виглядає ухвалення окремих нормативно-правових актів (на рівні закону або наказу Генерального прокурора) з питань роботи із викривачами корупції та у сфері запобігання конфлікту інтересів. Відповідні акти можуть стосуватися як усіх суб'єктів, перелічених в Законі України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII, так і співробітників системи прокуратури;
- підвищення відкритості та прозорості зовнішніх каналів повідомлень про корупцію в органах прокуратури України, а також належне висвітленні інформації про діяльність спеціальних підрозділів прокуратури із запобігання та протидії корупції;
- закріплення в Законі України «Про прокуратуру» переліку обтяжуючих та пом'якшуючих обставин, які мають враховуватися під час дисциплінарних проваджень, в т.ч. які стосуються корупційних справ;
- систематичне підвищення професійної підготовки співробітників органів прокуратури з питань доброчесності, підзвітності й прозорості в професійній діяльності;
- створення відомчої системи оцінки діяльності із запобігання та протидії корупції в органах прокуратури.

¹ Décret № 2022-1284 du 3 octobre 2022 relatif aux procédures de recueil et de traitement des signalements émis par les lanceurs d'alerte et fixant la liste des autorités externes instituées par la loi n 2022-401 du 21 mars 2022 visant à améliorer la protection des lanceurs d'alerte. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000046357368> (дата звернення: 06.11.2024).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банах С. В. Міжнародний досвід організації прокуратури. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «ПРАВО»*. 2020. Випуск 29. С. 276–280. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2020-29-37>.
2. Діяльність прокуратури у сфері запобігання корупції : навч.-метод. посіб. / Уклад. А. В. Лапкін. К. О. Розсоха. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 47 с.
3. Іщук Д. О. Особливості адміністративно-правового статусу Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 2 (31). С. 88–91. DOI: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i2\(31\).572](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i2(31).572).
4. Ключко І. О. Органи прокуратури України в системі суб'єктів протидії корупції: адміністративно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Сумський державний університет. Суми, 2018. 227 с.
5. Мазурик Р. Зарубіжний досвід адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональної прокуратури. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020 № 4 (32). Vol. 2. С. 75–81. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.2.15>.
6. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#n32> (дата звернення: 01.11.2024).
7. Про затвердження Порядку проведення таємної перевірки доброчесності прокурорів : наказ Генерального прокурора від 29.12.2022 р. № 293. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0293905-22#Text> (дата звернення: 04.11.2024).
8. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки : Указ Президента України від 11.05.2023 р. № 273/2023. URL: https://ips.ligazakon.net/document/U273_23?an=1 (дата звернення: 01.11.2024).
9. Таможня О. О. Зарубіжний досвід щодо адміністративно-юрисдикційних проваджень прокуратури. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Т. 2. Вип. 4 (29). С. 186–189. DOI: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v2i4\(29\).461](https://doi.org/10.32837/pyuv.v2i4(29).461).
10. Шапошник А. С. Адміністративно-правові засади діяльності прокурора в Україні : дис. ... д-ра філософії : 081, 2023. Суми. 279 с.
11. Шлапко Т. В., Шапошник А. С. Зарубіжний досвід організаційно-правових засад функціонування прокуратури в іноземних країнах. *Академічні візії*. 2023. Вип. 16. DOI:

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10078036>. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/691/623>.

12. Décret № 2022-1284 du 3 octobre 2022 relatif aux procédures de recueil et de traitement des signalements émis par les lanceurs d'alerte et fixant la liste des autorités externes instituées par la loi n 2022-401 du 21 mars 2022 visant à améliorer la protection des lanceurs d'alerte. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000046357368> (дата звернення: 06.11.2024).

13. L'Agence française anticorruption. URL: <https://www.agence-francaise-anticorruption.gouv.fr/fr> (дата звернення: 06.11.2024).

14. La Haute Autorité pour la transparence de la vie publique (HATVP) est une autorité administrative indépendante (AAI). URL: <https://www.hatvp.fr/la-haute-autorite/linstitution/independance> (дата звернення: 06.11.2024).

15. LOI № 2013-907 du 11 octobre 2013 relative à la transparence de la vie publique. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGISCTA000028057473> (дата звернення: 06.11.2024).

16. Loi organique № 94-100 du 5 février 1994 sur le Conseil supérieur de la magistrature. URL: <https://jpeg.ly/gwTiB> (дата звернення 06.11.2024).

17. Oddělení boje proti korupci. URL: <https://msp.gov.cz/web/msp/oddeleni-boje-proti-korupci> (дата звернення: 05.11.2024).

18. Ordonnance № 58-1270 du 22 décembre 1958 portant loi organique relative au statut de la magistrature. URL: <https://jpeg.ly/-U23Z> (дата звернення: 05.11.2024).

19. Uchwała Krajowej rady prokuratorów przy prokuratorze generalnym z dnia 12 grudnia 2017 r. w sprawie Zbioru zasad etyki zawodowej prokuratorów. URL: <https://t.ly/30YnP> (дата звернення: 04.11.2024).

20. Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze. URL: <https://t.ly/Sk9QG> (дата звернення: 04.11.2024)

21. Zákon č. 159/2006 Sb. Zákon o střetu zájmů. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-159> (дата звернення: 04.11.2024).

22. Zákon č. 171/2023 Sb. Zákon o ochraně oznamovatelů. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-171> (дата звернення: 05.11.2024).

23. Zákon č. 283/1993 Sb. Zákon o státním zastupitelství. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-283#cast8> (дата звернення: 04.11.2024).

Стаття надійшла до редакції 21.11.2024

Kateryna V. KORENEVA,

Postgraduate Student

(*Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine*)

FOREIGN EXPERIENCE IN PREVENTING AND COMBATING CORRUPTION

IN PROSECUTORIAL OFFICES AND WAYS OF IMPLEMENTING IT IN UKRAINE

In the article, the author analyzed evidence of regulatory and organizational protection and anti-corruption in the prosecutor's offices of the Polish, Czech and French Republics. The main anti-corruption obligations have been clarified, which should be enforced by prosecutors in the course of their professional activities. We pay special respect to the legal status of vicious corruption, as the main subjects of the prevention of unlawful acts in the sphere of functioning of the authorities of the state. The importance of special bodies in Poland, France and the Czech Republic, which are responsible for the implementation and promotion of government anti-corruption policy, including in the law enforcement field. The important steps for the implementation of the investigation of foreign evidence into the activities of the prosecutor's office of Ukraine, in particular: 1) praise of other regulatory legal acts (either the law or the order of the Prosecutor General) feeding robots out of corruption and avoiding conflicts of interest in the sphere. These acts may be carried out both on all subjects listed in the Law of Ukraine «On the Prevention of Corruption» dated 10/14/2014 № 1700-VII, and also on the Russian Federation system prosecutor's office; 2) increased transparency and visibility of external channels to inform about corruption in the prosecutor's office of Ukraine, as well as properly updated information about the activities of special divisions of the prosecutor's office to prevent and prevent corruption; 3) enshrining in the Law of Ukraine «On the Prosecutor's Office» the transfer of strict and relaxed situations that may be subject to disciplinary action, incl. how to deal with corruption cases; 4) systematically enhancing the professional training of the prosecutorial authorities to promote integrity, integrity and insight in professional activities; 5) creation of an independent system for assessing the performance of the fight against corruption in the prosecutor's office.

Keywords: *corruption, corruption, foreign intelligence, law enforcement agencies, prosecutor's office, recovery, conflict of interest, anti-corruption program*